

لزوم مدیریت پسماندهای عفونی شهر قزوین

پسماندهای عفونی و خطراتی که برای محیط زیست و سلامت انسان دارد، موضوعی نیست که بتوان به سادگی از آن گذشت. جمع‌آوری و دفع پسماندهای بیمارستانها، مراکز درمانی و مطب‌ها فرآیندی است که در محدود نمودن و یا کنترل انتشار عفونت‌ها، هم در داخل و هم در بیرون از چارچوب فیزیکی مراکز یادشده و در سطح جامعه بسیار موثر است. کارکنان این مراکز و بیماران و مراجعین، به آسانی از این مسئله متأثر میشوند و آحاد مردم نیز در سطح جامعه بطور تصادفی و ناخواسته در معرض آن قرار می‌گیرند. بی‌خطر سازی زباله‌های عفونی چاره‌ای برای این موضوع است. دفن صحیح و بهداشتی پسماندهای بیمارستانی برای جلوگیری از انتشار بیماری‌ها از طریق زباله، تامین سلامت و بهداشت جامعه با توجه به حساسیت و خطرناک بودن این پسماندها بسیار مهم می‌باشد.

پسماندهای ویژه و سمی، پسماندهایی بسیار خطرناک هستند و آسیب‌های جدی را به محیط زیست وارد می‌کنند. از جمله پسماندهای خطرناک در بخش‌های آسیب‌شناسی زیستی (بافت‌ها، اندام‌ها، اجزای بدن، جنین انسان، جسدجانوران، خون و بیماری‌های عفونی) هستند، همچنین اجسام تیز و برنده نیز جزو پسماندهای خطرناک عفونی به حساب می‌آیند و پسماندهای دارویی شامل واکسن‌ها، مواد مخدر، سرم و در بعضی مواقع داروهای تاریخ گذشته و حتی ظروفی که از این داروها باقی می‌ماند و می‌تواند جزو پسماندهای دارویی و خطرناک باشد. اگر این پسماندها بی‌خطر نشوند و وارد محیط زیست شوند می‌توانند سه عنصر حیات بخش زندگی ما یعنی آب، هوا و خاک را تحت تاثیر قرار دهند و آسیب‌های جدی به محیط زیست وارد کنند. باید پیش از دفن کردن پسماندهای ویژه و خطرناک، نسبت به بی‌خطر سازی آنها اقدام کنیم، چون این پسماندها مواد بیماری‌زا و عفونی دارند و سمی هستند و سلامت افراد را مورد هدف قرار می‌دهد. مدیریت بهینه و بی‌خطر سازی پسماندهای عفونی از اولویت‌های مهم زیست محیطی به شمار می‌رود چراکه پسماندهای عفونی به سبب آلودگی‌های میکروبی در رده پسماندهای خطرناک قرار می‌گیرند.

فعالیت‌های بهداشتی و پزشکی اگرچه زمینه‌ساز تأمین تندرستی و سلامتی است اما پسماندهایی تولید می‌کنند که خطر بالاتری داشته و در صورت توجه نکردن به مدیریت اجرایی پسماند‌های عفونی و نوک تیز و برنده می‌تواند پیامدهای ناگوار زیست محیطی و بهداشتی را به دنبال داشته باشند. در سال ۱۹۸۸ به علت عدم مدیریت مناسب پسماندهای بیمارستانی به ویژه پسماندهای عفونی، شیوع بیماری هپاتیت اتفاق افتاد. همچنین در سال ۲۰۱۰ ویروس هپاتیت A منجر به مرگ ۱۰۲۰۰۰ نفر در کل جهان شد که علت اصلی آن عدم مدیریت مناسب و بهینه پسماندهای عفونی بود که باعث آلوده شدن منابع غذایی و آبی شده است. بر این اساس ۲۸ جولای برابر با ششم مرداد ماه توسط سازمان جهانی بهداشت به عنوان روز جهانی هپاتیت اعلام شده تا فرصتی جهانی جهت آگاهی و ارتقای دانش در مورد این بیماری باشد. بیماری هپاتیت در کنار بیماری‌هایی مانند HIV از مهمترین عوامل خطرناک ناشی از پسماندهای عفونی است. بیمارستانها، مراکز درمانی و مطب‌ها در فرآیند درمان، پسماندهای عفونی، نوک تیز و برنده را تولید می‌کنند که از نظر بیماری‌زایی عامل بیماری‌های عفونی در جامعه هستند که بی‌توجهی در امر مهم بی‌خطر سازی و امحای پسماند‌های عفونی عامل تهدید سلامت خواهد بود. تفکیک و جمع‌آوری پسماندهای عفونی، تیز و برنده، شیمیایی و دارویی و عادی بطور جداگانه الزامی است و در صورت عدم تفکیک و مدیریت نامناسب پسماندهای عفونی در مرحله اول سلامت کارکنان بیمارستان را مورد تهدید قرار می‌دهد.

برخی از پزشکان با طرح جمع‌آوری و بی‌خطر سازی زباله‌های عفونی همکاری نمی‌کنند و بر خلاف سوگند نامه خود که متولی سلامت هستند به یکی از تهدیدکنندگان سلامت تبدیل شده‌اند چرا که ورود پسماندهای عفونی به مخازن جمع‌آوری زباله‌های شهری، در ابتدا سلامت شهروندان و همچنین سلامت نیروهای شاغل در بخش جمع‌آوری زباله‌ها و نیز نیروهای حاضر در مجتمع پردازش و دفع بهداشتی محمدآباد را مورد تهدید قرار می‌دهد. همچنین ورود این زباله‌ها به لندفیل یا به جریان تولید کود کمپوست و در نهایت ورود به زنجیره غذایی انسان، تهدیدکننده سلامت کلیه افراد و خود پزشکان خواهد بود. پسماندهای شهری

قابل بازیافت و تبدیل به کود قابل استفاده در سطح شهر می باشد و به این علت مخلوط نمودن پسماندهای شهری و بیمارستانی تهدیدی است برای بهداشت شهروندان و کارکنان بخش خدمات شهری شهرداری و سازمان مدیریت پسماند که با این قبیل پسماندها در تماس می باشند. این در حالی است که سطح آگاهی برخی از پزشکان از میزان و نوع آلودگی پسماندهای عفونی خیلی پایین است.

هر چند بر اساس قانون مدیریت پسماند، مطبها، درمانگاهها و سایر مراکز مشابه که پسماندهای عفونی تولید می کنند، موظفند پسماندهای ویژه خود را با رعایت موارد مطروحه در قانون بی خطر سازی نمایند ولی متأسفانه هم اکنون این موضوع به دلیل دارا بودن هزینه اندک در مقابل مبلغ وزیتهای دریافتی برخی پزشکان مورد بی اعتنایی آنها قرار می گیرد. موضوعی که با توجه به افزایش روز افزون تعداد مطبها و رشد کلینیکهای تخصصی و غیر تخصصی بخش خصوصی با در نظر گرفتن دفع این زباله ها در سایتهای زباله های عادی بدون بی خطر سازی آنها موجب لطمه زدن به محیط زیست خواهد شد. بر اساس قانون مدیریت پسماند، نهادهایی همچون دانشگاه علوم پزشکی و سازمان حفاظت از محیط زیست باید با مراکزی که زباله های عفونی خود را بی خطر سازی نمی کنند به مراجع قضایی معرفی نماید و مراجع قضایی نیز خارج از نوبت باید به این پروندها رسیدگی کرده و فرد خاطی را مجازات کند. لازم به ذکر است در بسیاری از کشورهای دنیا، تنها به مراکز درمانگاهی و بهداشتی اجازه فعالیت داده می شود که مجوز رسمی امحای پسماندهای عفونی را دریافت کرده باشند و در صورت عدم امحای این گونه پسماندها، با مجازاتهای شدیدی مواجه خواهند شد. محیط زیست یک بحث فرهنگی بوده و باید قبول کنیم که محیط زیست را برای حفظ سلامتی خود همیشه تمیز و پاکیزه نگه داریم.

علیرضا صفاری - کارشناس برنامه ریزی و توسعه سازمان مدیریت پسماند شهرداری قزوین